

B. O. UNBEGAUN, Язык русской литературы и проблемы его развития (129—134). Unbegaun smatra da je ruski književni jezik u osnovi crkvs., a da je tek postepeno u svom razvoju rusificiran. Taj proces je najmanje obuhvatio sintaksu, a i leksik se rusificirao veoma sporo. Ovakvu koncepciju o razvoju rus. jezika iznio je već Šahmatov u knjizi *Очерк современного русского литер. языка* (1925).

Prodiranje ruskih riječi, čije istraživanje Unbegaun uzima za ključno kada se rješava pitanje istorije leksika rus. knj. jezika, počelo je još u Kijevskom periodu, ali je usporeno preporodom crkvs. jezika u XV/VI st. za koje doba autor misli da se netačno naziva »drugim južnosl. utjecajem«. Do znatnog prodora rus. jezika nanovo dolazi od druge polovine 17. st. Tri su moguća izvora rusifikacije crkvs. knj. jezika: pisani neknjiževni rus. jezik (poslovni), folklorni jezik i govorni rus. jezik. Dok je poslovni jezik, polovinom 18. st. zamijenjen književnim, i dok je folklorni uvijek bio dosta dalek od književnosti, govorni jezik je bio nepresušni izvor pozajmica. Ali već polovinom 18. st. viši društveni slojevi prihvataju francuski jezik za sredstvo svakodnevnog sporazumijevanja. Tako tradicionalni govorni jezik stiče obilježje prostonarodnog. Krajem 18. st. obrazovani ljudi počinju upotrebljavati knj. jezik u funkciji razgovornog. To je nova pobjeda crkvenoslavenskog. Govorni rus. jezik se i dalje nalazi potisnut na kulturnu periferiju i dobiva značaj dijalekta. Pozajmice i kalkovi iz drugih kulturnih jezika Zapada lakše su se uklapali u crkvs. leksički sistem nego u ruski (npr. grč. i franc. kalkovi, kao i elementi franc. i njem. sintakse). Ovakvo monolitan razvoj rus. knj. jezika oslobodio je rus. književnost borbe oko prioriteta pisanog ili govornog jezika.

Nije na odmet navesti da je ovom broju revije dodan popis djela što ih je Institut izdao od svoga početka g. 1923: *Travaux publiés par l'Institut d'études slaves*. Tu su djela znatne naučne vrijednosti za slavensku filologiju, historiju i srodne znanosti, a

autori su im zvučna imena počevši od A. Mazona do A. Vaillant, F. Dvornika, M. Murka itd.

J. Jurić

CROATICA, prinosi proučavanju hrvatske književnosti. Osnivači: Institut za znanost o književnosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu i Institut za književnost i teatrologiju Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Sv. 1—3, Zagreb 1970—1972.

Više godina radilo je 5 znanstvenih instituta na području SR Hrvatske na dijelovima projekta »Povijest hrvatske književnosti« (npr. Staroslavenski institut na hrvatskoj srednjovjekovnoj književnosti) koji je financirao Fond za naučni rad SR Hrvatske. Cilj je toga projekta da se kolektivno izradi znanstvena povijest hrvatske književnosti, koja bi predmet obuhvatila u kontinuitetu od usmenog stvaralaštva i prvih pisanih spomenika do danas. Savjet spomenutog projekta pokrenuo je ovaj časopis upravo zato da pripomogne ostvarenju tako velikog zadatka, tj. da se u časopisu tretiraju pojedina pitanja vezana za povijest hrvatske književnosti.

Do sada su izašla tri sveska časopisa. Prva dva (1970, 1971) donose studije i članke iz srednjovjekovne književnosti, o starim hrvatskim piscima (o jeziku Mavra Vetranovića; o Marinu Držiću i Vetranoviću; o hvarskom književnom krugu), iz narodne književnosti (balada o Marku Kraljeviću i bratu mu Andrijašu), iz pučke književnosti, iz književnosti ilirizma (značenje Gajeve »Danice«), iz realizma (pripovijetke Rikarda Jorgovanića, Šenoina baština u hrvatskom realizmu, povijesni romani Eugena Kumičića), iz današnje književnosti (strukturalna obilježja lika glavnog junaka u Krležinu romanu »Povratak Filipa Latinovića«), iz slavenske uzajamnosti (problem slavenske orijentacije u hrvatskoj književnosti, ukrajinska književnost u Hrvatskoj). Ima nešto građe (dvije kajkavske revolucionarne pjesme s kraja osamnaestog stoljeća) i praktičnih tema (npr. kako pripremati izdanja djela novijih hrvatskih pisaca). Časopis donosi osvrte (npr. na

najnovije izdanje Mažuranićeva spjeva »Smrt Smail-age Čengića«, na kritičko izdanje Vidrića) i nekrologe. »Croatica« uz to vodi redovito rubriku bibliografije o hrvatskoj književnosti. U prvom je svesku objelodanjena bibliografija suvremene hrvatske proze od 1945—1966, a u drugom bibliografija znanstvene, stručne i kritičke literature o hrvatskoj književnosti u g. 1969. u jugoslavenkim izdanjima.

Treći je svezak (1972) posvećen prof. Josipu Badaliću, »nestoru hrvatske i jugoslavenske slavistike na pragu šestog desetljeća znanstvenog rada i osamdeset i pete godišnjice života« (uz životopis i popis znanstvenih i stručnih radova svečara). Tu su tiskani referati (I dio) i diskusije (II dio) s međunarodnog simpozija, koji je održan u ožujku 1971. u Zagrebu u povodu izdanja zbornika »Hrvatska književnost prema evropskim književnostima« (Zagreb 1970, Liber, Izdanja Instituta za znanost o književnosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu). Tome su dodani (III dio) prilozi koji na simpoziju nisu izlagani niti su izazvani izlaskom Zbornika, ali su tematski i metodološki izrazito komparatistički, pa ih je uredništvo uvrstilo u ovaj izrazito komparatistički broj (odjeci engleske književnosti u Hrvatskoj u XIX stoljeću, Ivan Vazov u hrvatskoj književnosti, osobitosti i vrednote hrvatsko-latinske književne baštine, Tadeusz Stanisław Grabowski — o 90-toj obljetnici rođenja). U IV dijelu dodana je bibliografija literature o Vladimiru Nazoru (1898—1969) i bibliografski pregled prijevoda L. N. Andrejeva kod jugoslavenskih naroda. Na kraju uredništvo obavješćuje da su tri iduća broja časopisa »Croatica« tematski koncipirana. Broj 4. bit će posvećen istaknutim stvaracima u razdoblju ilirizma: Lj. Gaju — D. Demetru — P. Preradoviću (stota obljetnica njihove smrti), br. 5. književniku A. G. Matošu (stota obljetnica rođenja) i br. 6. književnicima M. Krleži i A. Cesarcu (osamdeseta obljetnica rođenja).

Ovdje ćemo se osvrnuti na one priloge koji se odnose na srednji vijek.

B. GRABAR, *Apokrifi u hrvatskoj srednjovjekovnoj književnosti* (15—28). Citateljima izdanja Staroslavenskog instituta (Slovo i Radovi) autorica je već poznata po svojim istraživanjima apokrifa u hrvatskoj književnosti: *Glagoljski odlomak Pseudo-Tomina evanđelja* (Slovo 18—19); *Apokrifna djela apostolska u hrvatskoglagoljskoj literaturi*: 1. *Djela Andrije u gradu ljudoždera*, 2. *Djela apostola Petra i Andrije* (Radovi, knj. 6); *Djela Pavla i Tekle* (Radovi knj. 7). Na osnovi dosadašnjih, a dobrim dijelom i vlastitih, istraživanja B. G. je dala kratak pregled apokrifa u hrvatskoj srednjovjekovnoj književnosti držeći se pri tome opće podjele na starozavjetne i novozavjetne apokrifne. Taj pregled pokazuje da su apokrifi u hrvatskoj srednjovjekovnoj književnosti bili dobro zastupljeni; da su (osim nekoliko cirilskih u dubrovačkom Libru od mnogozijeh razloga iz g. 1520. i jednog latiničkog) odreda pisani glagoljicom i većinom sačuvani u glagoljskim zbornicama; da su najstariji, a djelomice i oni iz 14. st., pisani crkvenoslavenskim jezikom hrvatske redakcije, mlađi su impregnirani živim govornim crtama, a u nekima pak one prevladavaju (kao i u drugim neliturgijskim glagoljskim tekstovima); da među apokrifima nema originalnih djela, već su to isključivo prijevodi (jednako kao i u ostalim slavenskim književnostima). U hrvatsku književnost dospjeli su iz dva vrela: crkvenoslavenskog (na koji su prevedeni iz bizantske književnosti), dakle zajedničkog za sve ostale slavenske književnosti (npr. *Abrahamova smrt*, *Protoevanđelje Jakovljevo*) i iz latinskog. S latinskog su na hrvatskom području neki prevedeni prvi put i odatle su se prenosili susjednim Slavenima (npr. *Život Adama i Eve*, *Nikodemovo evanđelje*). Tako se i na primjerima apokrifa (kao uostalom i na cijeloj hrvatskoglagoljskoj pismenosti i književnosti) može pratiti uloga hrvatskih glagoljaša kao kulturnih posrednika između evropskog Zapada i istočnih Slavena.

M. FRANIČEVIĆ, *O stihu hrvatske srednjovjekovne književnosti* (29—49). To je tema o kojoj se u nas

malo pisalo. Ovdje autor analizira hrvatsko srednjovjekovno stihotvorstvo uglavnom na primjerima iz izdanja: Vj. Štefanić, *Hrvatska književnost srednjeg vijeka*. Pet stoljeća hrvatske književnosti, knj. 1, Zagreb 1968, J. Vajs, *Starohrvatske duhovne pjesme*, Starine JAZU, knj. 31, Zagreb 1905. (g. 1972. te su pjesme ponovno izdane kao faksimil i u latiničkoj transliteraciji sa iscrpnom studijom o njihovu jeziku; v. D. Malić, *Jezik najstarije hrvatske pjesmarice*, Znanstvena biblioteka Hrvatskog filološkog društva 1, str. 232) i I. Slamnig, *Antologija hrvatske poezije od najstarijih zapisa do kraja XIX stoljeća*, Zagreb 1960. Franičevićeva analiza pokazuje: da je u srednjem vijeku, dakle u predrenesansnom razdoblju, u hrvatskoj književnosti oblikovan jedino simetrični osmerac, da je uz taj stih najčešći slobodan i poluvezan stih, u kojima se nalaze začeci i drugih stihova koji će se oblikovati i ući u sistem hrvatske versifikacije u kasnijim razdobljima. Na oblikovanje umjetničkog vezanog stiha utjecao je i narodni, a u njegovu okviru i pučki stih »začinjavaca«. U dvostrukorimovanom dvanaesteru M. F. vidi upravo stih začinjavaca. Premda do nas nisu stigli sačuvani tekstovi začinjavaca, njihovi se tragovi nalaze u umjetničkoj leutaškoj poeziji 15. i 16. st. U hrvatskom stihotvorstvu zapaža se nesumnjiv utjecaj latinskog stiha (na obalno područje dopirao je izravno, zajedno s klasičnom poezijom i neizravno preko crkvene himnodije i druge religiozne i duhovno-moralističke versifikacije). Po autorovu sudu, utjecaj je talijanske versifikacije mnogo manji od utjecaja same poezije, posebice one petrarkističke i baroknomarinističke. U tome se M. F. u potpunosti slaže s Ivanom Slamnigom koji tvrdi da »konstantno zapljuskivanje talijanskog utjecaja na poeziju naših obala nije utjecalo na oblik našeg starog umjetnog stiha, pa on zacijelo nije nastao po talijanskom, bar ne toskanskom uzoru«. Mogućnost utjecaja i francuskog (provansalskog) stiha, posebice na spomenuti dvostrukorimovani dvanaesterac nije isključen. Taj utjecaj — zaključuje M. F. — »nije mogao biti od takvog intenziteta od kakvog je i zbog trajanja i zbog značenja, ne-

sumnjivo bio utjecaj srednjovjekovne latinske poezije«, što, dakako, treba istražiti. Budući da se zameci nekim stihovima nalaze već u najstarijim staroslavenskim tekstovima (tu se autor obilno služi rezultatima istraživanja R. Jakobsona) koji su preuzeti i u hrvatsku redakciju, u njima se mogu nazrijeti tragovi grčke religiozno-didaktične poezije, tj. starogrčki stih osnovan na kvantiteti slogova. Za nj autor nalazi analogije u našem slobodnom stihu. S velikim oprezom prihvaća tezu o tzv. prirodnom stihu, kojemu je, kao i psalmima, jedinica polustih, a jedina norma prilagođivanje liturgijskim potrebama. Slobodno su možda i mogli nastati neki članci, segmenti, cjeline, ali — ističe autor — nikako veći. M. F. zaključuje svoju studiju konstatacijom da se u hrvatskoj versifikaciji (bez obzira na raznovrsnost i intenzitet pojedinih utjecaja) održalo samo ono što je u njoj bilo autohtono (npr. osmerac) ili je (budući da je po duhu jezika blisko, poslije određenog prilagođivanja) s njom organski sraslo.

SVEZAK 2 (1971)

E. HERCIGONJA, *Društveni i gospodarski okviri hrvatskog glagoljaštva od 12. do polovine 16. stoljeća* (7—100). Cilj je ove radnje da na osnovi izvorne građe, pretežno javnopravnih i privatnopravnih dokumenata, revidira tradicionalne ocjene o materijalnoj (pa i kulturnoj) zaostalosti hrvatskih glagoljaša (pogotovo u odnosu na latinski kler). Naime u dosadašnjoj književnoj i kulturnopovijesnoj literaturi (Jagić, Šurmin, Medini, Kombol, Črnja, Trogranić) u ocjeni kulturnog dometa i materijalnog položaja hrvatskih glagoljaša E. H. nalazi kontraverzu. Ponaješće se ističe razvijena pisarska vještina pisara, krasna iluminacija rukopisa, poznavanje notarskih i kancelarijskih pravnih formulacija, umjetnički izraz (začinjavci) na kojemu je niknula humanističko-renesansna književnost. Istodobno se ponavljaju konstatacije o materijalnom siromaštvu i neukosti glagoljaša. Da bi pokazao stvarni položaj glagoljaša u gospodarskim odnosima feudalne Hrvatske (do početka velikih migracija u prvim de-

setljećima 16. st.), E. H. je iz dosad objavljenog korpusa dokumenata (naročito iz Đ. Šurmina, *Acta Croatica*, Zagreb 1898 i R. Lopašića, *Hrvatski urbari*, Zagreb 1894) uzeo u pretres one koji su relevantni za ocjenu gospodarskog položaja glagoljaštva. Ti su dokumenti: darovnice (kraljevske i plemićke), privilegiji, kupoprodajni ugovori, oporučni legati, fundacije i dr. koji potječu sa širokog područja: Istre, Primorja, sjeverne Dalmacije, preko Modruša, Like i Krbave do Pokuplja. Po mišljenju E. H. već je i ta nepotpuna dokumentacija dovoljno snažna da pokaže kako su glagoljaške institucije (samostani, kapituli, bratovštine) bile također feudalna snaga, koja je posjedovala relativno krupan posjed zemalja, kmetova i nekretнина. To znači da je glagoljaštvo imalo solidnu materijalnu osnovu za živu duhovnu djelatnost, kako je nalazimo zasnježenu u bogatoj glagoljskoj pismenosti.

E. H. grupirao je građu po područjima: A) iz Istre, Primorja, sjeverne Dalmacije; B) južno od Gvozda (Modruša, Krbava, Gacka i Lika) i C) sjeverno od Gvozda (porječje Kupe, uz rijeku Dobru, Koranu i Mrežnicu i Gorički arhiđakoniat, koji je bio dio Zagrebačke biskupije). Glagoljci i glagoljašima bile su naklone i ugledne feudalne obitelji, među kojima se ističu Frankopani. Oni svoje isprave pišu glagoljicom (spomenimo da je krčki knez Ivan Frankopan posjedovao i kao relikviju čuvao Kloveč glagoljaš ukrasen zlatom i srebrom), a bogato su darivali glagoljaške ustanove: zidali crkve i samostane (npr. pavlinski samostan sv. Nikole na Gvozdu). *Modruški urbar* od 12. IV 1486. bilježi brojne veće glagoljaške crkve na modruškom upravnom području koje su upravo Frankopani obilno dotirali zemljama i kmetovima. (E. H. ih je prikazao u obliku tabelarnog pregleda, str. 63—66).

Na području srednjovjekovne Like, tj. u Kosinju djelovala je i prva tiskara na slavenskom jugu. U njoj je glagoljskim slovima tiskan brevijar g. 1491. Osvrćući se na ovu tiskaru (str. 78—80), E. H. upozorava na oprez pri isticanju Frankopana kao pokretača tiskare, pogotovo kneza Anža VIII (Brinjskog). Iz dokumenata se vidi da je knez Anž VIII zbog ne-

milosti kralja Matije Korvina bio u veoma teškoj situaciji od g. 1477. pa sve do Korvinove smrti (6. IV 1490), dakle u razdoblju kada je bila pokrenuta kosinjska tiskara. Već g. 1479. ostaje bez svog stolnog grada Brinja i od tada pa do 1490. luta. A kada se vratio u Brinje, tužio se na veliko siromaštvo u kojem je zatekao svoj posjed (pismo knezu Benediktu Ratkaju čiji je bio dužnik). Nije imao novaca, pa je prodavao zemlju crkvenim ustanovama (3 sela je prodao za 544 dukata). A za pokretanje tiskare bili su itekako potrebni novci, kojih očito knez Anž tada nije mogao imati.

U drugoj polovini 15. st. područja južno od Gvozda (Lika, Krbava, Modruša, Pounje) našla su se na udaru turskih četa, pa njihovi stanovnici, među njima i popovi glagoljaši, bježe (naročito poslije krbavske katastrofe g. 1493) i traže sigurnost u Pokuplju, poglavito na području frankopanskog Ozlja. Upravo Ozlju daje E. H. posebno mjesto u istraživanju početaka književnosti na tlu kontinentalne Hrvatske s obzirom na vjerojatno postanje Petrisova zbornika iz 1468. Time je autor skrenuo na poznatu problematiku oko slavenske liturgije u zagrebačkoj biskupiji, tj. da li je glagoljanje južno od Save uzelo maha nakon migracije s juga ili je tradicija starija. Autor se zapravo priklanja »latinskoj« hipotezi po kojoj je obredni jezik novoosnovane (1094) zagrebačke biskupije bio latinski (ne staroslavenski koji se tu do tada upotrebljavao). Shemom prikazuje odnos staroslavenskog i latinskog obrednog jezika na navedenom području s ciljem da pokaže kako korijeni glagoljaške tradicije na jednom dijelu Zagrebačke biskupije sežu još u doba prije njezina osnivanja, tj. shema E. H. izgleda ovako: *faza a* prije g. 1094. latinski obredni jezik i staroslavenski obredni jezik; *faza b* g. 1094. osnivanje zagrebačke biskupije: latinski liturgijski jezik biskupskog sjedišta kaptola i katedrale, potisnuti staroslavenski obredni jezik vegetira u 12. i 13. st., *faza c* kontinuirano latinski liturgijski jezik, a u 15. i 16. st. ponovno oživljava staroslavenski obredni jezik. Oživljavanju glagoljaške tradicije pridonijeli su (poglavito na teritoriju goričkog — djelomice i podgor-

skog — arhiđakonata) Frankopani kao feudalni gospodari sjeverno od Gvozda potkraj 14. st. (1398, Ozalj). Tako u »glagoljaškoj obnovi« na dijelu Zagrebačke biskupije E. H. vidi (na osnovi dokumenata, daka-ko) podjednak utjecaj (raniji) Frankopana kao zaštitnika i širitelja slavenskog bogoslužja i glagoljice kao i utjecaj (kasniji) migracionih pokreta žitelja (i glagoljaškog klera) u pravcu jug-sjever.

Rezimiramo da je ova radnja bogata problematikom, da je zasnovana na izvornoj dokumentaciji pa otvara pogled na tematiku koja se u nas nije vidjela ili se vidjela površno. Da li je autor pre naglasio drugu stranu medalje, o tome će vjerojatno biti još govora. Na kraju spominjemo da je ova radnja bila namijenjena i recenzirana za »Slovo« 20, ali je zakašnila.

N. KOLUMBIĆ, *Osobitosti hrvatske srednjovjekovne književnosti i njena aktualna pitanja (295—309)*. U povodu knjige V. J. Štefanića, Hrvatska književnost srednjeg vijeka (v. prikaz u Slovu br. 20, str. 140—145) N. K. daje svoju ocjenu knjizi, potiče i pretresa neka pitanja (akcije) u vezi s hrvatskom srednjovjekovnom književnošću. Njegova je ocjena pozitivna i ona ističe da je Štefanićeva knjiga najcjelovitija i najbogatija zbirka hrvatskih srednjovjekovnih tekstova (»po sastavu i obradi tekstova prva cjelovita, terminološki najodređenija, po raznolikosti najbogatija, a po pristupu najozbiljnija zbirka tekstova hrvatskog književnog srednjovjekovlja«). Potiče da se u okviru opsežnih priprema za pisanje povijesti književnosti izradi antologija srednjovjekovnih tekstova na osnovi literarno-estetskog načela, jer za to postoji solidna baza u Štefanićevoj fundamentalnom prikazu tih tekstova. Autor pretresa i pitanje naziva za ovu književnu epohu, otklanja naziv »hrvatska glagoljska književnost« a priklanja se (Barčevu) nazivu *hrvatska srednjovjekovna književnost*. Osobitosti hrvatske srednjovjekovne književnosti promatra autor sa dva stajališta: s obzirom na dalji razvoj hrvatske književnosti (renesansne i barokne) i s obzirom na njezine posebnosti kao cjeline za sebe. Za razliku od sred-

njovjekovne književnosti velikih evropskih naroda — hrvatska nema značajnijih originalnih djela (manje-više ona ima receptivan karakter) koja bi utjecala na druge literature, niti veće raznolikosti u sadržaju, a nema ni posebnih pjesničkih ličnosti, jer su sva djela anonimna. Ipak postoji razvijen stih i pjesnički konvencionalan jezik koji nalazimo u bogatoj ljubavnoj lirici s kraja 15. i poč. 16. st. na pojasu od Dubrovnika do Zadra (Šiško i Džore, pa i Zadrani Vidulić imaju već potpuno izgrađen stih i pjesnički jezik). Razvijanju stiha, upravo ljubavne poezije, pridonijelo je trubadursko pjesništvo, koje je po autorovu mišljenju bilo razvijeno na spomenutom području od Dubrovnika do Zadra i ono nije samo odjek tadašnje trubadursko-petrarkističke poezije u susjednoj Italiji. Važnost srednjovjekovnog pjesništva vidi u tome što je ono dalo osnove hrvatskom pjesničkom jeziku i stihu. N. K. potiče i pitanje periodizacije i književnih vrsta u srednjovjekovnoj književnosti nalazeći tri prijelomna razdoblja: početno doba (staroslavensko književno naslijeđe do 12. st.), razvijeno doba (12. i 13. i 14. st.) i predrenesansno doba (15. st.). Predlaže da se istaknu i posebno izdvoje oni tekstovi u kojima se očituje naša narodna individualnost, koji imaju izgrađen i usavršen vlastiti stil i pjesnički jezik (pravni i povijesni spisi i dobrim dijelom lirsko i dramsko pjesništvo). Naime N. K. sam je istraživao postanak i razvoj srednjovjekovne pasionske poezije i drame i došao do zanimljivih rezultata, tj. da su naši »začinjavci« stvarali pjesmotvore s jakim obilježjem nacionalnog pjesničkog izraza. N. K. je tim rezultatima dao dijelu naše srednjovjekovne književnosti nove vrijednosti »otkrivajući samoniklost upravo tamo gdje se mislilo da su naši najstariji pjesnici preuzimali sve iz stranih izvora«. Nadalje, N. K. predlaže osuvremenjivanje starih tekstova, tj. adaptiranje u suvremenom jeziku, jednako kao što to već odavno čine i drugi kulturni narodi (npr. Francuzi, Talijani), koji svoje stare tekstove imaju u svom književnom jeziku. Tako bi mnogo širi krug čitatelja (omladine i ljubitelja knjige)

doživio svoju najstariju kulturnu baštinu kao integralnu vrednotu. U prikazivanju srednjega vijeka kao jedne jedinstvene književne epohe sa stilskim, tematskim i strukturalnim jedinstvom autor predlaže da ćirilski, a pogotovu latinički, tekstovi budu bogatije zastupani nego u spomenutoj *Hrvatskoj književnosti srednjega vijeka* (jer su pisani narodnim jezikom bez natruha staroslavenskoga, a među nekim spomenicima javljaju se tekstovi i u latinići istodobno kad i u glagoljici).

Možemo reći da u ovom znančkom prikazu Štefanićeve hrestomatije srednjovjekovnih tekstova N. K. zapravo prezentira neke elemente (u prvom redu estetske) vlastite koncepcije u pristupu hrvatskom književnom srednjovjekovlju. Stoga će Kolumbićev prikaz biti instruktivan budućim sastavljačima antologije (i hrestomatije) srednjovjekovnih književnih tekstova. Neke autorove kritičke primjedbe mogu se odbiti na račun ograničenog prostora hrestomatije.

A. N.

CYRILLOMETHODIANUM, vol. I. Thessalonique 1971, str. VIII + 227.

S radošću pozdravljamo pojavu grčkog časopisa *Cyrrilomethodianum*, koji od 1971. god. počinje izlaziti u Solunu, jer od grčkih bizantologa ćirilometodska znanost može s pravom očekivati ne samo nove poticaje već i otkrića. Pojava *Cyrrilomethodianuma* još je jedan primjer sve življeg interesa grčke znanosti za slavističku problematiku i grčko-slavenske odnose, kojemu smo svjedoci posljednjih godina. Nov poticaj grčkim znanstvenicima, naročito za studij ćirilometodske problematike, dao je međunarodni simpozij održan u Solunu 1966. god. i njegova edicija (*Κυρριλλω και Μεθοδιω τόμος έδρσιος επι τή χιλιοστη και εκατοστη ενηριδι*) u povodu 1100. obljetnice slavenske misije Konstantina-Ćirila i Metodija. *Cyrrilomethodianum* je prvi časopis koji rodni grad osnivača slavenske pismenosti posvećuje ispitivanju njihova djela. Urednički odbor mu je namijenio ambiciozan zadatak: »Cyrille et Méthode, en tant que personnalités historiques, leur oeuvre

grandiose, le rayonnement de la culture hellénique et sa pénétration dans le monde slave, sa réception par les Slaves et son apport à la création de la culture proprement slave, forment un ensemble thématique qui se trouve dans le cadre des intérêts de la présente revue«. Časopis će, dakle, obrađivati bizantsko-slavenske (i grčko-slavenske) odnose, i to prije svega ćirilometodsku povijest, baštinu i tradiciju u slavenskom svijetu sa svih gledišta: s povijesnog, filološkog, lingvističkog, književnog, povijesnoknjiževnog, umjetničkog i dr. Odgovorni urednik časopisa je prof. A. - E. Tachiaos, a ostali članovi redakcije su St. Papadopoulos, M. Setatos, A. Thabores i D. Tsourka - Papastathi. Časopis ima slijedeće rubrike: članci, anali, ocjene i prikazi i nekrolozi.

Pogledajmo koje teme obrađuju studije u prvom broju:

Jedinu temu iz ćirilometodske povijesti obradio je F. V. MAREŠ. Ona je vezana uz zatočeništvo Metodijevo u Bavarskoj i Švapskoj (870—873. god.), najbolniju epizodu borbe Solunske braće za slavensku crkvu. Nastavljajući, ali i znatno korigirajući ispitivanja Viktora Burra, učenjaka koji uz A. W. Zieglera, F. Grivca i S. Sakača ima najviše zasluga za osvijetljavanje ove epizode iz života slavenskog nadbiskupa, Mareš također proučava zapis od šest imena iz dr. pol. 9. st. u bratovštinskoj knjizi samostana u Reichenau. Viktor Burr je, naime, upozorio da, vraćajući se u Moravsku poslije zatočeništva u Švapskoj (vjerojatno u Ellwangenu), Metodije nije krenuo preko Bavorske, zbog zavađenosti s bavarskim biskupima, nego je pošao zaobilaznim putem i tako se mogao odmoriti u samostanu Reichenau. Zato se ne bi smjela odbaciti mogućnost da bi spomenuta imena, od kojih je prvo *ΜΕΘΟΔΙΟΣ*, mogla pripadati slavenskom nadbiskupu i njegovim suputnicima. Nakon najsavjesnije analize ovog zapisa, koja govori da se radi o pet grčkih imena i samo jednom slavenskom — *ΔΠΑΤΑΪΣ* (rezultat različit od Burrova), Mareš i usprkos ovakvom rezultatu smatra vjerojatnim da zapis govori o slavenskom apostolu Metodiju i njegovim pratiocima. U istom se spomeniku još na jednom

SLOVO

22

ČASOPIS STAROSLAVENSKOG INSTITUTA U ZAGREBU

ZAGREB 1972

S L O V O

ČASOPIS STAROSLAVENSKOG INSTITUTA
»SVETOZAR RITIG«

Izlazi 1 put godišnje

UREDNIŠTVO: 41103 ZAGREB, DEMETROVA 11
ODGOVORNI UREDNIK: VJEKOSLAV ŠTEFANIĆ

BR. 22

Za redakcioni odbor
uredio
VJEKOSLAV ŠTEFANIĆ